

II

(Valmistavat säädökset)

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

413. täysistunto 15. ja 16. joulukuuta 2004

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Eurooppalainen vakuutus sopimus"

(2005/C 157/01)

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 17. heinäkuuta 2003 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia lausunnon aiheesta "Eurooppalainen vakuutus sopimus"

Asian valmistelusta vastannut "yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 10. marraskuuta 2004. Esittelijä oli Jorge **Pegado Liz**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 15. ja 16. joulukuuta 2004 pitämässään 413. täysistunnossa (joulukuun 15 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 137 puolesta, 1 vastaan 2:n pidättyessä äänestämästä.

1 Johdanto: oma-aloitteisen lausunnon tavoite ja perustelut

1.1 Vakuutus sopimuksen tekoa ja voimassaoloa säätelevät peruseriaatteen vaihtelevat EU:n kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestyksestä riippuen, vaikka niillä on yhteinen alkuperä ja sopimusten rakenteissa on huomattavia yhtäläisyyksiä.

1.2 Koska vakuutus sopimukset ovat sisämarkkinoiden toimintaa ajatellen olennainen tekijä, sillä ne lisäävät ammattilaisten ja kuluttajien välisten kaupallisten suhteiden turvallisuutta, jäsenvaltioiden lainsäädännössä vallitsevat, vakuutus sopimuksen olennaisia seikkoja koskevat toisistaan poikkeavat säännökset saattavat muodostaa esteitä sisämarkkinoiden toteutumiselle ja vaikeuttaa kyseisen rahoitusvälineen markkinointia yli rajojen.

1.3 Tämän oma-aloitteisen lausunnon tavoitteena onkin kiinnittää jäsenvaltioiden ja yhteisön toimivaltaisten viranomaisten huomio seuraaviin välttämättömiin ja aiheellisiin seikkoihin:

— On kartoitettava, miten vakuutus sopimusten nykyisin toisistaan poikkeava määrittely ja sääntely eri oikeusjärjestelmissä vaikuttaa kuluttajiin sekä sisämarkkinoiden toteutumiseen ja moitteettomaan toimintaan ja millaisia ongelmia nykytilanne aiheuttaa.

— On kartoitettava vakuutus sopimusta säätelevien kansallisten järjestelmien yhteiset periaatteet ja osa-alueet, jotka on teknisesti ja juridisesti mahdollista yhtenäistää.

— On pohdittava mahdollisia ratkaisuja ja ehdotettava malleja, tapoja tai välineitä vakuutus sopimusten mahdollisimman asianmukaiseksi säätelemiseksi yhteisön laajuisesti.

1.4 Ryhdyttäessä laatimaan käsillä olevaa oma-aloitteista lausuntoa pidettiin erittäin tärkeänä yhteistyötä vakuutus sopimus oikeuden uudelleen määrittelemistä tutkivan ryhmän *Restatement of European Insurance Contract Law* jäsenten kanssa ja heidän osallistumisestaan lausunnon valmistelutyöhön. Tutkimusryhmän johtajana ja koordinaattorina toimii Innsbruckin yliopiston emeritusprofessori Fritz **Reichert-Facilides**, ja se koostuu 15 EU-maan merkittävistä oikeusoppineista sekä vakuutus oikeuden asiantuntijoista.

1.4.1 Professori **Reichert-Facilides** otti yhteistyöpyynnön välittömästi ilmielin vastaan ja lupautui toimimaan esittelijän asiantuntijana. Tähän liittyen hän laati alustavan muistion (*Position Paper 1*).

1.4.2 Professori **Reichert-Facilides** menehtyi kuitenkin yllättäen kesken lausunnon valmistelua.

1.4.3 Professori **Reichert-Facilidesin** akateemisessa työsään osoittama jatkuva kiinnostus vakuutusasioihin sekä hänen *Restatement*-hankkeensa antavat oikeutetusti aiheen viitata häneen käsillä olevassa lausunnossa. Haluaisin erityisesti kiittää häntä arvokkaasta ja sinnikkästä työstä sekä ilmaista osanotoni hänen poismenonsa johdosta.

1.4.4 Edellä esitetyn vuoksi on perusteltua siteerata tässä yhteydessä professori **Reichert-Facilidesin** laatiman muistion (*Position Paper 1*) keskeisiä osia. Muistio on laadittu johdatukseksi lausunnon taustamateriaaliin, ja se lienee yksi professori **Reichert-Facilidesin** viimeisistä kirjallisista töistä.

1 Euroopan vakuutuslainsäädäntöjen moninaisuus muodostaa vakavan esteen vakuutusalan sisämarkkinoille. Tämä on ollut ryhmän käsitys alusta lähtien. Myös ETSK painottaa tätä selkeästi 29. tammikuuta 1998 antamassaan oma-aloitteisessa lausunnossa aiheesta "Kulutajat vakuutusmarkkinoilla" (EYVL C 95, 30.3.1998, s. 72; ks. esim. kohta 1.6 sekä kohdan 2.1.9 viimeinen kappale). Sittemmin komissiokin näyttää omaksuneen tämän näkökannan (ks. komission 12. helmikuuta 2003 Euroopan parlamentille ja neuvostolle antama tiedonanto "Euroopan sopimusoikeuden yhtenäistäminen — Toimintasuunnitelma", KOM(2003) 68 lopullinen, EUVL C 63, 15.3.2003, s. 1 (jatkossa toimintasuunnitelma); ks. esim. kohdat 27, 47–48 ja 74).

2 Yleinen — ja luonnollisesti myös vakuutuslainsäädännön — yhdenmukaistaminen voidaan toteuttaa ainoastaan lainsäädäntöjä vertailevan perinpohjaisen tutkimuksen pohjalta. Ryhmämme tavoitteena on "restatement"-ratkaisu. Mitä tarkoitetaan termillä "restatement"? Ilmaus on johdettu englannin kielen verbistä "to restate", joka tarkoittaa "ilmaista uudelleen tai vakuuttavasti". Lainsäädännön alalla "restatement" on Yhdysvalloille ominainen tekninen termi. Käsitteellä kuvataan — kuten alalla hyvin tiedetään — sellaisten oikeussääntösten yhtenäistä kokoelmaa, jotka ovat peräisin erilaisista, mutta pohjimmiltaan samankaltaisista lähteistä ja jotka on järjestetty ja yhdistetty "parhaan ratkaisun" löytämiseksi. American Law Institute huolehtii kyseisestä tehtävästä yksityiseltä — ei lainsäädännölliseltä — pohjalta. Lähteiden merkitysten samankaltaisuus perustuu Yhdysvalloissa eri osavaltioiden (erilaisten) yksityisoikeuksien Common Law -perustaan. Euroopan vakuutuslainsäädännössä vastaavasti yhtäläisyydet johtuvat aihepiiristä, "vakuutusala". Kyseinen aihepiiri synnyttää sen ominaisuudesta johtuen samanlaisia sääntelytarpeita, joihin voisivat lukeutua suuntaviivat vakuutuslainsäädäntöä koskevien "parhaiden ratkaisujen" löytämiseksi. Ensinnäkin on kiinnitettävä asiaankuuluvaa huomiota kaikkien vakuutuslainsäädäntöjen keskeiseen tehtävään: tarjota lainsäädännölliset puitteet vakuutusalan varsinaiselle riskinotolle ja siten taata itse vakuu-

tusliiketoiminnan asianmukainen toiminta. Toiseksi on tärkeää, että osapuolten eriävät intressit saatetaan tarkoin tasapainoon. Tässä yhteydessä on otettava asianmukaisella tavalla huomioon nykyinen suuntaus myöntää suhteellisen korkea suoja vakuutuslainsäädännön avulla.

3 Ryhmän käsittelemässä *Restatement*-hankkeessa keskitytään pakollisiin sääntöihin (ja vastaavasti osittain pakollisiin sääntöihin vakuutuslainsäädäntöjen eduksi). Miksi näin? On syytä pitää mielessä, että vakuutuslainsäädäntöissä sovellettava "käytännön laki" ei perustu ensi sijassa säädöksiin, vaan vakiotyyppeihin sopimusehtoihin. Tämän seikan hyväksyminen ei merkitse ainoastaan tosiasioiden tunnustamista, vaan myös sopimusvapauden periaatteen noudattamista. Toisaalta lainsäätäjän oleelliseksi tehtäväksi jää kyseisen vapauden rajoittaminen. Näin on tehtävä oikeusjärjestykseen sekä vakuutuslainsäädäntöjen (tai sellaisten kolmansien henkilöiden, joiden eduksi vakuutus on otettu) suojeluun liittyvistä syistä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sellaisiin sopimusehtoihin, jotka saattavat johtaa vakuutuslainsäädäntöjen menettämiseen. Teknisesti kyseiset tavoitteet voidaan saavuttaa — kaikissa eurooppalaisissa oikeusjärjestelmissä — laatimalla lainsäädäntötoimenpiteet (osittain) pakolliset vakuutuslainsäädäntötoimenpiteet. Tähän mennessä esiin tullessiin sisämarkkinoita koskeviin ongelmiin viitataan toimintasuunnitelmissa seuraavasti: Jäsenvaltiot ovat kehittäneet säännöksiä, jotka voidaan sisällyttää tai jättää sisällyttämättä vakuutuslainsäädäntöön. "Niin kauan kuin nämä säännökset eroavat toisistaan ne saattavat vaikuttaa rajojen yli tarjottaviin tuotteisiin." Ja todellakin: vakuutuslainsäädäntöjen tosiasiallinen edistäminen edellyttää, että näitä vakuutuslainsäädäntöjen sopimusvapautta rajoittavia tekijöitä yhdenmukaistetaan/yhtenäistetään. Tämän seurauksena kaikkia kyseisten yhtenäisten sääntöjen mukaisia (vakio)sopimuksia voidaan tarjota kilpailun vallitessa kaikissa unionin valtioissa. Näin mahdollistetaan yhtenäiset markkinat. Tämä on nimenomaan projektin tavoite.

4 Projektiryhmä pyrkii omalta osaltaan valmistelemaan työskentelynsä sisältävää lainsäädännön vertailua (kuten edellä kohdassa 2 tuotiin esille) kokoonpanonsa avulla: ryhmän työskentelyyn osallistuu 16 vakuutuslainsäädännön asiantuntijaa (EU:sta ja sen ulkopuolelta).

5 Esille nousee kysymys, tulisiko *Restatement*-hankkeessa korvata nykyiset kansalliset säännökset vai tarjota uusi malli (joka olisi jo 16.) erityisesti rajatylittävälle sopimukselle. Ongelma tuodaan esille toimintasuunnitelmissa, jonka yhteydessä käynnistetään keskustelu niin kutsutusta vaihtoehdoista välineestä. Kyseistä seikkaa ei tässä yhteydessä käsitellä tämän enempää.

6 Vakuutuslainsäädäntöjen vertailevassa tutkimuksessa on kiinnitettävä tarkkaan huomiota yleiseen sopimusoikeuteen. Projektiryhmä noudattaa tätä ajatusta etenkin tutkiessaan ja arvioidessaan jatkuvasti niin kutsuttuja Lando/Beale-periaatteita. Se on myös läheisessä yhteistyössä eurooppalaista yksityisoikeutta käsittelevän tutkimusryhmän (Study Group on a European Civil Code) kanssa (professorit Christian von Bar ja Hugh Beale). Kyseisessä tutkimusryhmässä projektiryhmän vastuulla on erityisesti vakuutuslainsäädäntö.

1.5 Lausuntoa valmisteltaessa järjestettiin useita kokouksia Euroopan komissiossa vakuutusala ja sisämarkkinoiden toteuttamista käsittelevien virkamiesten kanssa. Kokouksiin osallistui myös Euroopan vakuutuskomitean ja Euroopan kuluttajaliiton BEUC:n edustajia. Tarkoituksena oli kerätä näkemyksiä, reaktioita sekä asiaa koskevia ehdotuksia.

1.6 Lisäksi päätettiin laatia kyselylomake, joka lähetettiin useille jäsenvaltioiden ja yhteisön asianomaisille julkisille ja yksityisille tahoille. Samalla päätettiin järjestää myös kuulemistilaisuus, jonka kohderyhmänä olivat huomattavimmat sidosryhmät (vakuutuksenantajat, elinkeinonharjoittajat ja muut ammattilaiset sekä kuluttajat) sekä eri maita ja erilaisia oikeusjärjestelmiä edustavat vakuutusoikeyteen erikoistuneet juristit ja yliopistoväki.

1.7 Lausunnossa esitellään pääpiirteissään edellä mainittuun kyselylomakkeeseen tulleet vastaukset sekä 16. huhtikuuta 2004 järjestetyn kuulemistilaisuuden aikana esiin tulleet reaktiot ja ehdotukset.

2 Taustaa

2.1 Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun ETSK käsittelee vakuutuslainsäädäntöä. ETSK:n laatimassa oma-aloitteisessa lausunnossa aiheesta "Kuluttajat vakuutusmarkkinoilla" ⁽¹⁾ kiinnitettiin huomiota ehdotukseen neuvoston direktiiviksi vakuutuslainsäädäntöä koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta ⁽²⁾. Ehdotetun direktiivin tarkoituksena oli yhdenmukaistaa tietyt vakuutuslainsäädäntöä koskevat perussäännöt. Komitean lausunnossa pahoiteltiin sitä, ettei komissio ollut toistaiseksi aikonut käsitellä asiaa "siitäkään huolimatta, että sekä vakuutusalan toimijat että kuluttajajärjestöt ovat yleisesti sitä mieltä, että juuri vakuutuslainsäädäntöä koskevien yhteisön sääntöjen puuttuminen (lain sisällön vähimmäismuotoinen yhdenmukaistaminen) estää alan yhtenäismarkkinoiden toteutumisen käytännössä ja hankaloittaa markkinoita." ⁽³⁾

2.1.1 Tuonempana lausunnossa komitea painotti, että yksi suurimmista vakuutusalan yhtenäismarkkinoiden toteutumisen tiellä olevista esteistä on "yhdenmukaisen materiaali-oikeuden puuttuminen, toisin sanoen Euroopan unionilla ei ole vakuutuslainsäädäntöä koskevia vähimmäissääntöjä." ⁽⁴⁾

2.1.2 Toisaalta komitea kiinnitti huomiota siihen, että "yhteisön tasolla ei ole minkäänlaista lainsäädäntökehystä, jossa määriteltäisiin yleisesti etenkin muiden kuin henkivakuutusten sopimusehtojen avoimuussäännöt tai jossa vakuutusten kohtuuttomat yleiset sopimusehdot olisi luokiteltu erikseen saati sitten määritely hyvän tavan mukaiset yleiset periaatteet tai erityisesti vakuutuslainsäädäntöä koskevat periaatteet." ⁽⁵⁾

⁽¹⁾ Esittelijä Manuel **Ataíde Ferreira** (EYVL C 95, 30.3.1998).

⁽²⁾ COM(79) 355 final, EYVL C 190, 28.7.1979, muutettu asiakirjalla COM(80) 854 final, EYVL C 355, 31.12.1980; ETSK:n ja EP:n lausunnot ja mietinnöt löytyvät vastaavasti seuraavista virallisista lehdistä: EYVL C 146, 16.6.1980 ja C 265, 13.10.1980. Näitä tekstejä tarkastellaan uudelleen käsillä olevan lausunnon kohdassa 5.

⁽³⁾ Edellä mainitun lausunnon kohta 2.1.9.

⁽⁴⁾ Edellä mainitun lausunnon kohta 2.3.1.1.1.

⁽⁵⁾ Edellä mainitun lausunnon kohta 3.4.

2.1.3 Asia on ilmaistu tarkemmin seuraavasti: "Kun kukin jäsenvaltio sääntee edellä mainittuja seikkoja omalla tavallaan tai jättää antamatta asiaa koskevia määräyksiä eikä sääntöksiä ole olemassa (jolloin markkinat jäävät kokonaan oman onnensa nojaan kilpailun ollessa kaikkea muuta kuin täydellistä ja toisen osapuolen pyrkiessä sopimaan asioista toisen vahingoksi), ajaututaan tilanteeseen, jossa käytännössä samanlaisiin tilanteisiin on yhtenäismarkkinoilla lukuisia eri ratkaisutapoja. Näin tapahtuu varsinkin rajatylittävissä liiketoiminnassa, joka käy entistä helpommaksi 'tietoyhteiskunnan' toteutumisen myötä." ⁽⁶⁾

2.1.4 Komitea tarkasteli aloja, jotka sen käsityksen mukaan olisi mahdollista tai aiheellista yhdenmukaistaa. Lausunnon päätelmissä kiinnitettiin komission ja jäsenvaltioiden huomiota siihen, että "komission vuonna 1979 tekemää direktiiviehdotusta vakuutusalan lainsäädännön vähimmäistason yhdenmukaistamisesta on syytä tarkistaa läheisyysperiaatteen valossa" ⁽⁷⁾. Komitea kehotti komissiota tekemään kaikkensa määrittelyä vakuutuslainsäädäntöön sovellettavat vähimmäisvaatimukset yhteisön tasolla (direktiiviehdotus). ⁽⁸⁾

2.2 Toisaalta sekä kuluttajajärjestöt että vakuutusalan ammattilaisten organisaatiot ovat jo kauan sitten todenneet, että vakuutuslainsäädäntöä on yhdenmukaistettava.

2.2.1 Jo vuonna 1986 *European Consumer Law Group (ECLG)* kiinnitti huomiota siihen, että yhteisössä on ryhdyttävä tietyssä määrin yhdenmukaistamaan vakuutuslainsäädäntöä koskevaa lainsäädäntöä, ja osoitti yksityiskohtaisesti ne vakuutuslainsäädäntöä koskevat seikat, jotka ryhmän käsityksen mukaan olisi aihetta yhdenmukaistaa. ⁽⁹⁾

⁽⁶⁾ Edellä mainitun lausunnon kohta 3.6.1.

⁽⁷⁾ Edellä mainitun lausunnon kohta 4.3.6.

⁽⁸⁾ Seuraavia näkökohtia pidettiin sellaisina, että niiden tulee sisältyä direktiiviin:

- ennen sopimuskentekoa vaadittavat vähimmäistiedot
- luettelo keskeisistä käsitteistä selityksineen
- luettelo vakuutuslainsäädäntöön tyypillisesti sisältyvistä kohtuuttomista sopimuslausekkeista
- mitä vakuutuslainsäädäntöä on vähintäänkin mainittava
- kaikille vakuutuslainsäädäntöä koskeville yhteiset sopimusvelvoitteet
- vakuutuslainsäädäntöjen perusperiaatteet ja -säännöt
- vastuuvakuutusten väliaikainen korvausjärjestelmä
- vakuutusmaksujen ja vakuutusarvojen pakollinen vastaavuus etenkin sen vuoksi, että vakuutettujen esineiden arvo laskee automaattisesti iän myötä, jolloin vakuutusmaksua on vastaavasti alennettava
- yhtenäisen vähimmäismääräajan säätäminen, jonka kuluessa on oikeus 'muuttaa mieltään'
- vaatimus vakuutuslainsäädäntöä koskevan luettavuudesta ja ymmärrettävyydestä sekä niiden yleisten ja erityisalojen tiedottamisvelvoitteesta ennen sopimuskentekoa ja vakuutuksen ottamista.

Edellä mainitun lausunnon kohta 4.5. Tämä suuntaus on toistettu ja vahvistettu useissa ETSK:n lausunnoissa, kuten hiljattain annetussa lausunnossa komission ehdotuksesta direktiiviksi moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalle otettavasta vakuutuksesta (kohta 4.3). Lausunnon esittelijä oli Philippe **Levaux**, EUVL C 95, 23.4.2003^o.

⁽⁹⁾ ECLG:n artikkeli *Consumer Insurance* aikakausjulkaisussa *Consumer Policy* (1986), s. 205–228.

2.2.2 Myös BEUC on ainakin vuodesta 1994 alkaen esittänyt, että olisi syytä luoda perusluonteiset oikeuspuutteet, joissa käsiteltäisiin vakuutus sopimusten keskeisimpiä kohtia ja jotka muodostaisivat vähimmäismääräisen yhteisen oikeusperustan.

2.2.3 Useat kuluttajia edustavat järjestöt ilmaisivat joulukuussa 1998 samantapaisen kannan.

2.2.4 Euroopan vakuutuskomitea (*Comité Européen des Assurances*, CEA) kommentoi äskettäin komission tiedonantoa Euroopan sopimusoikeuden yhtenäistämistä ja tähdensi komission olevan oikeassa todetessaan, että kuluttajien kanssa tehtyjä vakuutus sopimuksia sääntelevien kansallisten säädösten moninaisuus muodostaa esteen vakuutusalan rajatylittävän liiketoiminnan kehittämiseksi. CEA huomautti vielä, että "yhdenmukaistetuksi" sanotussa yhteisön säännöstössä vakuutus sopimusoikeuteen sovellettaviin eri teksteihin sisältyvien säännösten lukumäärä ja monimutkaisuus aiheuttaa todellisia ongelmia.

2.2.4.1 CEA luetteli useita tapauksia, joissa samanlaiset tai perusteettomasti erilaiset säännökset toistetaan tarpeettomasti vakuutusalaan sovellettavissa yhteisön teksteissä. Lopuksi CEA totesi kannattavansa tätä yhteisön säännösten parantamishanketta, kunhan ensin tarkastellaan asianmukaisesti hankkeen kustannuksia ja hyötyjä sekä kuullaan kaikkia sidosryhmiä ja keskitytään yhtenäismarkkinoiden tiellä oleviin esteisiin. ⁽¹⁰⁾

2.3 Komissio on puolestaan korostanut tiedonannoissaan "Euroopan sopimusoikeus" ⁽¹¹⁾ ja "Euroopan sopimusoikeuden yhtenäistäminen — Toimintasuunnitelma" ⁽¹²⁾, että kysyttäessä asiaa useilta tahoilta ne ovat todenneet vakuutus oikeuden olevan yksi rahoituspalvelualan ongelmallisimmista osa-alueista, koska jäsenvaltioiden soveltamat "säännökset eroavat toisistaan", ja siksi olisi otettava huomioon, että alan "edelleen lähentämistä voidaan tarvita tasapainottamaan kansallisten säännösten parempaa yhdenmukaisuutta sekä innovaatioiden ja tuotevalikoimien ylläpitoa", ja asetettava etusijalle "paremman sääntelyn toimintasuunnitelman jatkotoimet" ⁽¹³⁾.

2.4 Euroopan parlamentti pitää edellä mainittua toimintasuunnitelmaa koskevasta komission tiedonannosta antamassaan mietinnössä valitettavana, ettei "ole ryhdytty ajoissa toimenpiteisiin vaihtoehtoisten välineiden luomiseksi tietyille aloille, kuten kuluttajia koskevat liike- ja vakuutus toimet, joilla voitaisiin saavuttaa huomattavia etuja sekä sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan edistämiseksi että yhteisön sisäisten liiketoimien ja kaupan lisäämiseksi". Parlamentti katsoo, että

"sisämarkkinoilla harjoitettavan rajat ylittävän kaupan helpottamiseksi olisi ensisijaisen tärkeää luoda varhaisessa vaiheessa vaihtoehtoinen väline tietyille aloille, varsinkin kuluttajia koskevien sopimusten ja vakuutus sopimusten aloille, ja kehottaa siksi komissiota korkeatasoinen kuluttajansuoja ja asianmukaiset pakolliset määräykset huomioon ottaen luomaan kuluttajia koskevien sopimusten ja vakuutus sopimusten aloille vaihtoehtoisen välineen". ⁽¹⁴⁾

3 Kyselylomakkeeseen tulleet vastaukset ja 16. huhtikuuta 2004 järjestetty kuulemistilaisuus

3.1 Eri tahoille aikoinaan lähetettyyn kyselyyn tuli vastauksia sekä useiden maiden kansallisilta lainsäätäjiltä että vakuutusalan, elinkeinonharjoittajien, kaupan ja kuluttajien etua ajavilta järjestöiltä. Vastauksia saatiin yhteensä 27.

3.1.1 Maittain jaoteltuina vastauksia tuli Belgiasta, Itävaltasta, Liechtensteinista, Liettuaasta, Maltasta, Norjasta, Puolasta, Ranskasta, Ruotsista, Saksasta, Slovakiasta, Sloveniasta ja Suomesta.

3.1.2 Projektiryhmän *Restatement of European Insurance Contract Law* jäsenet vastasivat kyselyyn yhdessä ja ilmaisivat yhteisen kantansa.

3.2 Suuri enemmistö totesi seuraavaa:

- Vakuutus oikeutta koskevien sääntöjen yhtenäistämisen puute muodostaa esteen vakuutus palveluiden rajatylittävälle tarjoamiselle, mistä annettiin useita esimerkkejä.
- Tilanne estää kuluttajia saamasta vakuutuksenottajina ulkomaisten vakuutuksenantajien myöntämää vakuutusturvaa, mistä annettiin lukemattomia esimerkkejä.
- Tämä estää vakuutus edustajia tarjoamasta palveluitaan yli rajojen, mistä annettiin esimerkkejä.
- Vakuutus sopimuksia koskevan lainsäädännön yhtenäistäminen lisäisi vakuutuksenantajien, kuluttajien ja vakuutus edustajien tekemiä rajatylittäviä vakuutus operaatioita.
- Komission direktiivi 1979/1980 on edelleen hyvä lähtökohta asiasta käytävälle keskustelulle, jota on tosin käytävä uudella tapaa ja uusien parametrien pohjalta, mistä jotkut vastaajista antoivat esimerkkejä ja tekivät ehdotuksia.

3.3 Kuulemistilaisuudessa oli läsnä 46 osanottajaa, jotka edustivat 36 instituutiota 17 maasta.

⁽¹⁰⁾ CEA:n muistio, 4. kesäkuuta 2003.

⁽¹¹⁾ KOM(2001) 398 lopullinen, 11.7.2001 (EYVL C 255, 13.9.2001).

⁽¹²⁾ KOM(2003) 68 lopullinen, 12.2.2003.

⁽¹³⁾ Toimintasuunnitelman kohta 74. Ks. myös asiakirjan kohdat 27, 47 ja 48.

⁽¹⁴⁾ Asiakirja A5-0256/2003, hyväksytty EP:n täysistunnossa 2. syyskuuta 2003, kohdat 11 ja 14.

3.4 Kyselylomakkeeseen annettujen vastausten sekä kuulemistilaisuudessa käytyjen keskustelujen perusteella voidaan yhteenedonomaisesti todeta, että yleisellä tasolla päästiin yhteisymmärrykseen seuraavista päälinjauksista:

3.4.1 Kansallisten säädösjärjestelmien välillä on huomattavia vakuutus sopimuksen sääntelyyn liittyviä eroavuuksia.

3.4.2 Vakuutuslainsäädännön yhdenmukaistamisessa on huomattavia puutteita EU:n tasolla, millä on vaikutuksia kyseisen alan sisämarkkinoiden toteutumiseen.

3.4.3 Etenkin pienille ja keskisuurille vakuutetuille (yksittäisille kuluttajille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille) tietynasteinen yhdenmukaistaminen on toivottavaa/välttämätöntä eriarvoisuuden ja syrjinnän estämiseksi (massariskit).

3.4.4 Vakuutus sopimuslainsäädännön yhdenmukaistamisessa on edettävä asteittain ja ilman liiallista jäykkyyttä ottaen huomioon se, että yhdenmukaistaminen ei ole päämäärä sinänsä, vaan väline sisämarkkinoiden toteuttamiseksi, ja että siinä on noudatettava tarkoituksen mukaisuuden ja suhteellisuuden periaatteita.

3.4.5 Yhdenmukaistamisen ensisijaisena tavoitteena tulee olla

— pakolliset säännöt

— vakuutus sopimus oikeuden yleinen osa.

3.4.6 Muodon osalta yhdenmukaistamisen tuloksena syntyvä sopimusmalli voi olla "valinnainen", mutta sopimuksen kaikkien käsitteiden ja osatekijöiden tulee olla sitovia siitä hetkestä lähtien, kun sopimus on hyväksytty.

3.4.7 Kyseisenlaisen mallin käyttöönottamiseksi on yhteisön välineenä käytettävä asetusta täydellisen yhdenmukaistamisen varmistamiseksi.

3.4.8 EP:n ja ETSK:n ehdotusten pohjalta muutetut komission ehdotukset direktiiveiksi vuosilta 1979 ja 1980 voivat muodostaa lähtökohdan asetuksen laatimiselle, mutta niitä on työstettävä perusteellisesti vakuutus oikeudessa sittemmin tapahtuneen kehityksen pohjalta.

3.4.9 Edellä kuvaillun kaltainen yhdenmukaistaminen saattaa lisätä rajatylittäviä vakuutus kuituksia sekä edistää alan sisämarkkinoiden kehittymistä.

3.4.10 Perustamissopimuksen 95 artikla voisi muodostaa oikeusperustan tämänkaltaiselle aloitteelle.

3.5 Eräät osallistujat ja kyselyyn vastaajat totesivat lisäksi seuraavaa:

3.5.1 Yhdenmukaistamisen tulee olla "vapaaehtoista" ja rajoitua keskeisten käsitteiden määrittelyyn.

3.5.2 Yhdenmukaistamisen tulee koskea ainoastaan rajatylittäviä sopimuksia ja luonnollisia henkilöitä.

3.5.3 Yhdenmukaistaminen ei ole yleisratkaisu vakuutusalan sisämarkkinoiden puutteelliseen kehittymiseen.

3.5.4 Erityistä huomiota on kiinnitettävä keskinäiseen vakuuttamiseen ja sosiaaliturvalaitoksiin niiden erityisluonteen takia.

4 Yhteisön aloitteen tarpeellisuus

4.1 Sisämarkkinat ja vakuutukset

4.1.1 Sisämarkkinoiden ja vakuutusten välistä suhdetta koskevia yleishuomioita

4.1.1.1 Unionin sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja joka mahdollistaa tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaan liikkuvuuden (EY:n perustamissopimuksen 14 artiklan 2 kohta). Vakuutukset kuuluvat palveluiden vapaan tarjonnan (EY:n perustamissopimuksen 49–55 artikla) tai sijoittautumisoikeuden piiriin tilanteen mukaan. Rajatylittäviä palveluita tarjoavat tai toiseen jäsenvaltioon sijoittautuvat vakuutusalanantajat luovat kilpailua kyseisen valtion vakuutus tuotteiden ja omien vakuutus tensä välille.

4.1.1.2 Mahdollisten vakuutusalanantajien valinnanvara näin ollen laajenee. Ihanteellisessa tapauksessa vakuutusalanantajien tekemät valinnat ovat vakuutusalan sisämarkkinoita ohjaava "näkyvä käsi".

4.1.1.3 Vakuutusalanantajiin liittyvillä kysymyksillä on vaikutuksia myös muihin vapauksiin: vakuutusmaksujen ja -tulojen vapaa siirtäminen taataan (EY:n perustamissopimuksen 56 artikla). Lisäksi EY:n perustamissopimuksen 18 artiklaan sisältyvää vapauttaan käyttävien vakuutusalanantajien vakuutusalanantajiin ei pitäisi kohdistua kielteisiä vaikutuksia, kun he muuttavat pysyvän asuinpaikkansa yhden oikeusjärjestelmän piiristä toiseen.

4.1.2 Vakuutusalanantajien ja vakuutusalanantajien yhdenmukaistamisen tilanne

4.1.2.1 Vakuutusalanantajien (lainsäädännön) ja EY:n perustamissopimukseen sisältyvien vapauksien välisten moninaisten yhteyksien johdosta EY on yhdenmukaistanut merkittäviä vakuutusalanantajien piiriin kuuluvia aloja mahdollistaakseen sisämarkkinoiden (asianmukaisen) toiminnan. Vakuutusalanantajien lainsäädäntö on yhdenmukaistettu EU:ssa ja Euroopan talousalueella huomattavassa määrin vakuutusalanantajien kolmen direktiivisukupolven avulla.

4.1.2.2 Tällä tavoin alkuperämaahan on pystytty luomaan lupa- ja valvontajärjestelmä, kuten jo Euroopan yhteisöjen tuomioistuimien määräsi 4. joulukuuta 1986 antamassaan tuomiossa ⁽¹⁵⁾. Vakuutusosapimusoikeuden alalla yhdenmukaistaminen on rajoittunut lähinnä kansainvälistä yksityisoikeutta ja kansainvälistä prosessioikeutta koskeviin kysymyksiin ⁽¹⁶⁾.

4.1.2.3 Vakuutusosapimuksia koskevaa aineellista oikeutta on yhdenmukaistettu ainoastaan tietyt alajat koskevien erityiskysymysten osalta. Esimerkiksi alalla, joka koskee moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalle otettavia vakuutuksia, on huomattava määrä säädöksiä ⁽¹⁷⁾. Myös oikeusturvavakuutuksen alalla on yhteisiä sääntöjä ⁽¹⁸⁾.

4.1.2.4 Valtaosa vakuutusosapimuksia koskevan aineellisen oikeuden säännöistä — eli toisin sanoen yleinen osa, jossa säädetään kaikkiin vakuutusalan osa-alueisiin sovellettavista säännöistä — kuuluu edelleen kansallisen lainsäädännön piiriin. Tämä seikka johtaa väistämättä kysymykseen siitä, edellyttääkö sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta myös vakuutusosapimusoikeuden yhdenmukaistamista. Kysymykseen on vastattava

⁽¹⁵⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen 4. joulukuuta 1986 antama tuomio 3755 (1986) (komissio vs. Saksa).

⁽¹⁶⁾ Kansainvälinen prosessioikeus: neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001, annettu 22 päivänä joulukuuta 2000, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EYVL L 12, 16.1.2001) (muutettu viimeksi: EYVL L 225 2002, s. 13), 8–14 artikla. Kansainvälinen yksityisoikeus: 19. kesäkuuta 1980 tehty yleissopimus sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista, EYVL L 166 1980, etenkin 1 artiklan 3 ja 4 kohta. Direktiivit: toinen neuvoston direktiivi, annettu 22. heinäkuuta 1988, muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta, säännöksistä, joilla helpotetaan palvelujen tarjoamisen vapauden tehokasta käyttämistä, sekä direktiivin 73/239/ETY muuttamisesta, EYVL L 172 1988, s. 1 (muutettu viimeksi: EYVL L 228 1992, s. 1), etenkin 2 artiklan c ja d alakohta sekä 3, 5, 7 ja 8 artikla; neuvoston direktiivi 92/49/ETY, annettu 18. kesäkuuta 1992, muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta (kolmas vahinkovakuutusdirektiivi), EYVL L 228 1992, s. 1 (viimeksi muutettu: EUVL L 35 2003, s. 1), etenkin 1 artiklan a ja b alakohta sekä 27, 28, 30 ja 31 artikla; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/83/EY, annettu 5. marraskuuta 2002, henkivakuutuksesta, EYVL L 345 2002, s. 1, etenkin 32 ja 33 artikla. Direktiivejä koskevan kansainvälisen yksityisoikeuden osalta ks. **Reichert-Facilides, d'Oliveira** (toim.), *International Insurance Contract Law in the EC*, Deventer 1993, sekä **Reichert-Facilides** (toim.), *Aspekte des internationalen Versicherungsvertragsrechts im EWR*, Tübingen 1994.

⁽¹⁷⁾ Neuvoston direktiivi 72/166/ETY, annettu 24 päivänä huhtikuuta 1972, moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä, EYVL L 103 1972, s. 1 (muutettu viimeksi: EYVL L 8 1984, s. 17). Toinen neuvoston direktiivi, annettu 30 päivänä joulukuuta 1983, moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä, EYVL L 8 1984, s. 17 (muutettu viimeksi: EYVL L 129 1990, s. 33). Kolmas neuvoston direktiivi 90/232/ETY, annettu 14 päivänä toukokuuta 1990, moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä, EYVL L 129 1990, s. 33. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/26/EY, annettu 16 päivänä toukokuuta 2000, moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevien jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentämisestä ja neuvoston direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta (neljäs liikennevakuutusdirektiivi), EYVL L 181 2000, s. 65. Komissio teki ehdotuksen viidennestä direktiivistä 7. kesäkuuta 2002, KOM(2002) 244 lopullinen, EYVL C 227 E, s. 387.

⁽¹⁸⁾ Neuvoston direktiivi 87/344/ETY, annettu 22 päivänä kesäkuuta 1987, oikeusturvavakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta, EYVL L 185 1987, s. 77.

myöntävästi, mikäli kansallisten vakuutusosapimusoikeuksien eroavuudet muodostavat esteen sisämarkkinoille.

4.2 Vakuutusosapimusoikeus esteenä vakuutusalan sisämarkkinoiden toiminnalle

4.2.1 Nykytilanne: vakuutusalan epätäydelliset sisämarkkinat

4.2.1.1 On olemassa kokemukseen perustuvia näyttöjä siitä, että EY:n tähän mennessä toteuttamat toimenpiteet ⁽¹⁹⁾ ovat parantaneet huomattavasti vakuutusalan sisämarkkinoiden toimintaa tekemättä niistä kuitenkaan vielä täydellisiä ⁽²⁰⁾. Tämä koskee esimerkiksi vapautta tarjota palveluita massariskejä koskevien vakuutusten alalla. Kyseinen vapaus taataan EY:n perustamissopimuksen 49 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa, ja siitä säädetään vakuutusosakeutta koskevilla direktiiveissä, mutta vakuutusala ja kuluttajat eivät käytännössä hyödynnä sitä erityisemmin.

4.2.2 Nykytilanteen taustaa

4.2.2.1 Edellä kuvailtua nykytilannetta voidaan selittää tarkastelemalla sen oikeudellista taustaa. Yhtenä keskeisenä tekijänä on se, että vakuutuksen katsotaan usein olevan "lainsäädännöllinen tuote". Tällä viitataan siihen, että vakuutusyhtiön myymä tuote on itse asiassa vakuutusosapimus, jota määrittävät osapuolten vapaa tahto sekä sopimukseen sovellettava (sitova) lainsäädäntö.

4.2.2.2 Vakuutusalan sisämarkkinoiden asianmukaisesta toiminnasta ei todellakaan ole syytä huolestua, mikäli vakuutusosapimusoikeuden alalla osapuolilla on vapaa tahto, jonka pohjalta osapuolet voivat muovata vakuutus tuotteet keskinäisten mieltymystensä mukaiseksi.

4.2.2.3 Vakuutuksia säädellään kuitenkin suurelta osin pakollisin säännöksin ⁽²¹⁾, joista osa on samalla kansainvälisesti pakottavia.

⁽¹⁹⁾ Asiaan on viitattu kohdassa 4.1.2.

⁽²⁰⁾ Ks. Eurostat.

⁽²¹⁾ Kyseisiä sääntöjä voidaan kutsua ehdottoman pakottaviksi, kun osapuolet eivät kykene poikkeamaan niistä sopimuksella, ja osittain pakottaviksi, kun osapuolet voivat (ainoastaan) sopia sopimusehdoista, jotka ovat kuluttajalle oikeussäädöksiin perustuvia sopimussehtoja edullisemmat.

4.2.2.4 Tietyn vakuutuksenantajan tuotteeseen vaikuttaa merkittäväällä tavalla siihen sovellettava lainsäädäntö, mikä on syynä siihen, että eroavuudet vakuutus sopimuksia koskevien kansallisten lainsäädäntöjen välillä voivat muodostaa esteen sisämarkkinoiden toiminnalle. Euroopan sopimusoikeuden yhtenäistämistä koskevassa komission toimintasuunnitelmassa myönnetään avoimesti kyseinen seikka⁽²²⁾. Tätä tilannetta käsitellään seuraavassa vakuutuksenantajan (kohta 4.2.3), vakuutuksenottajan (kohta 4.2.4) ja vakuutusedustajan (kohta 4.2.5) kannalta.

4.2.3 Vakuutuksenantajan näkökulma

4.2.3.1 Vakuutuksenantajat tarjoavat vakuutusturvaa. Niiden laatimat vakuutuskirjat perustuvat riskilaskentaan, jossa otetaan huomioon se lainsäädäntöympäristö, jossa vakuutus myydään. Vakuutuksenantaja, joka kykenee myymään tuotteen yhteen ainoaan lainsäädäntöön tukeutuen koko unionin alueella, voi yhdistää unionin alueella katettavat riskit ilman kansallisten vakuutus oikeuksien eroavuuksista aiheutuvia vääristymiä. Tällä tavoin vakuutuksia koskevat lainsäädännölliset eroavuudet eivät muodostaisi estettä vakuutuksenantajan vapauksille.

4.2.3.2 Jos sitä vastoin vakuutus kirjaan sovellettava lainsäädäntö muuttuu vakuutuksen myyntipaikan mukaan, kunkin jäsenvaltion erilaiset lainsäädäntöympäristöt vaikuttavat riskilaskentaan, millä on vaikutuksia vakuutustoiminnan perustana olevan suurten lukujen lain toteutumiseen.

4.2.3.3 Tämän seurauksena rajojen yli palveluitaan myyvien vakuutuksenantajien täytyisi laatia vakuutus kirjat sekä suorittaa niihin liittyvät laskelmat eri tavoin kulloinkin sovellettavan lainsäädännön mukaan, mikä muodostaisi merkittävän esteen sisämarkkinoiden toiminnalle.

4.2.3.4 Kun tarkastellaan pikaisesti vakuutusalan kansainvälistä yksityisoikeutta koskevia yhteisön säännöksiä, käy ilmi, että vakuutuksenantaja on käytännössä velvollinen sovittamaan vakuutus kirjansa sen jäsenvaltion lainsäädännöllisiin puitteisiin, jossa vakuutus myydään. Toisen vahinkovakuutus direktiivin⁽²³⁾ 7 artiklan 1 kohdan a ja h alakohdan mukaan vakuutus sopimukseen sovelletaan sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jossa riski sijaitsee. Henkivakuutus direktiivin⁽²⁴⁾ 32 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan siihen sovelletaan sitoumusjäsenvaltion lainsäädäntöä. Riskin sijaintipaikka tai sitoumuspaikka määräytyvät valtaosassa tapauksia vakuutuksenottajan vakinaisen asuinpaikan perusteella⁽²⁵⁾.

4.2.3.5 Vakuutuksenantaja voi välttää tämän tilanteen valitsemalla vakuutus sopimukseen sovellettavan lainsäädännön (hyvin todennäköisesti kyse olisi vakuutuksenantajan toimipaikan lainsäädännöstä) sopimuksella vakuutetun kanssa. Tätä vaihtoehtoa rajoittavat kuitenkin huomattavasti vakuutus direktiivien kansainvälisen yksityisoikeuden säännökset. Vahinkovakuutusten alalla direktiiveissä sallitaan sovellettavaa lainsäädäntöä koskeva valinnanvapaus ainoastaan, kun kyse on suurista riskejä kattavista vakuutus sopimuksista⁽²⁶⁾. Jäsenvaltioilla — eli jäsenvaltiolla, jossa riski sijaitsee — on mahdollisuus laajentaa osapuolten itsenäisyyttä⁽²⁷⁾. Kaikissa muissa tapauksissa direktiiveillä rajoitetaan tietyssä määrin osapuolten itsenäisyyttä⁽²⁸⁾ eikä niillä näin ollen estetä edellä mainittuja, vakuutuksenantajille vakuutus sopimusten myymisestä rajojen yli aiheutuvia ongelmia. Henkivakuutusten alalla sitoumusjäsenvaltio voi sallia osapuolten itsenäisyyden⁽²⁹⁾. Muissa tapauksissa osapuolilla on vain hyvin rajalliset mahdollisuudet valita sovellettava lainsäädäntö⁽³⁰⁾.

4.2.3.6 Edellä esitetyt huomiot kansainvälisiä vakuutus sopimuksia koskevasta oikeudellisesta tilanteesta unionissa osoittavat selkeästi, että massariskejä koskevien vakuutusten kohdalla vakuutuksenantajan on sopeutettava tuotteensa useimmissa tapauksissa vakuutuksenottajan vakinaisen asuinvaltion oikeusjärjestelmään⁽³¹⁾. Ongelmaa pahentaa se, että vakuutuksenottaja voi muuttaa vakinaista asuinpaikkaansa sopimuksen solmimisen jälkeen⁽³²⁾.

4.2.3.7 Ainoa poikkeus kansainvälisiä vakuutus sopimuksia käsittelevässä unionin lainsäädännössä koskee suurten riskien vakuuttamista vahinkovakuutus alalla. Kyseisessä tapauksessa

⁽²⁶⁾ Toisen vahinkovakuutus direktiivin 7 artiklan 1 kohdan f alakohta (siten kuin muutettu kolmannen vahinkovakuutus direktiivin 27 artiklalla). Suurten riskien määritelmä: ks. ensimmäisen vahinkovakuutus direktiivin 5 artiklan d ja i alakohta.

⁽²⁷⁾ Ks. toisen vahinkovakuutus direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a ja d alakohta.

⁽²⁸⁾ Ks. 7 artiklan 1 kohdan b, c ja e alakohta.

⁽²⁹⁾ Ks. henkivakuutus direktiivin 32 artiklan 1 kohdan toinen virke.

⁽³⁰⁾ Ks. henkivakuutus direktiivin 32 artiklan 2 kohta.

⁽³¹⁾ Ks. Euroopan komission toimintasuunnitelma, EUVL C 63 2003, s. 1 (kohta 48: "Sellaisen yhdenmukaisen vakuutus kirjain laatiminen, jota voitaisiin markkinoida eri EU-markkinoilla samoin käsittein, on osoittautunut käytännössä mahdottomaksi").

⁽³²⁾ Vaikka tällä muutoksella ei yleisesti ottaen olekaan vaikutusta sovelletaan lainsäädäntöön, uutta vakinaista asuinpaikkaa vastaavan jäsenvaltion tuomioistuimet voivat määrätä (kansainvälisesti) pakottavista säännöistä. Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan asetuksen (EY) 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan vakuutetulla on oikeus nostaa kanne vakuutuksenantajaa vastaan (uuden) asuinpaikkansa tuomioistuimissa. Toisen vahinkovakuutus direktiivin 7 artiklan 2 kohdan 2 alakohdan sekä henkivakuutus direktiivin 32 artiklan 4 kohdan nojalla kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimet voivat säätää pakottavista säännöistä (oikeuspaikan lain [*lex fori*] pakottavat säännökset).

⁽²²⁾ EUVL C 63 2003, s. 1 (kohdat 47 ja 48: "Vakuutus sopimusten osalta esiintyy osittain samoja ongelmia").

⁽²³⁾ Täydellinen viite, ks. alaviite 20.

⁽²⁴⁾ Täydellinen viite, ks. alaviite 20.

⁽²⁵⁾ Ks. toisen vahinkovakuutus direktiivin 2 artiklan d alakohta sekä henkivakuutus direktiivin 1 artiklan g alakohta.

vakuutuksenantaja ja vakuutuksenottaja voivat valita sovellet-tavan lainsäädännön. Kuitenkin myös suurten riskien vakuutta-misessa sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa vakuutuksenottaja asuu, voi määrätä (Bryssel I -asetuksen 9 artiklan 1 kohdan d alakohdan nojalla⁽³³⁾) pakottavien säännösten soveltami-sesta⁽³⁴⁾.

4.2.3.8 Vakuutuksenantajat epäröivät suuresti tarjota palve-lujan rajojen yli ainakin massariskejä koskevien vakuutusten alalla. Voidaan väittää, että muuttamalla kansainvälisen yksi-tyisoikeuden järjestelmää tilanne voitaisiin ratkaista. Voitaisiin todellakin olettaa, että edellä mainitut esteet poistuisivat, jos osapuolet voisivat valita sovellettavan lainsäädännön ja jos — kyseisen vaihtoehdon puuttuessa — sovellettava lainsäädäntö määräytyisi vakuutuksenantajan sijoittautumispaikan perus-teella. Tällainen kansainvälisen yksityisoikeuden muutos vaaran-taisi kuitenkin vakavalla tavalla vakuutuksenottajaa ja kulutta-jansuojaa koskevat peruskäsitteet kansainvälisen yksityisoi-keuden alalla: Se sallisi lainsäädännön vapaan valinnan vakuu-tusalalla myös yritysten ja kuluttajien välisissä liikesuhteissa, joissa kuluttajaa muilla aloilla suojaisi Rooman yleissopimuksen 5 artikla. Samalla se ei kuitenkaan ratkaisisi ongelmaa kokonai-suudessaan, sillä vakuutuksenottajan asuinvaltiona olevan jäsen-valtion tuomioistuimet jatkaisivat kansainvälisesti pakottavien säännösten soveltamista. Ennen kaikkea vakuutuksenottajat epäröisivät suuresti vakuutusten hankkimista ulkomailta tietäes-sään, että heiltä puuttuisi asuinvaltionsa lainsäädännön antama suoja ja että heihin sovellettaisiin ulkomaista vakuutuslainsäädäntöä, jota he eivät tunne⁽³⁵⁾.

4.2.4 Vakuutuksenottajan näkökulma

4.2.4.1 Voimassaolevan kansainvälisen yksityisoikeudellisen järjestelmän puitteissa vakuutuksenottajat voivat olla halukkaita hankkimaan vakuutusturvan ulkomailta. Tietoisina siitä, että heidän suojanaan on (useimmissa tapauksissa) heidän asuinval-tiona olevan jäsenvaltion lainsäädäntö, he ovat valmiit hank-kimaan vakuutuksen ulkomailta. Vakuutuksenottajat eivät kuitenkaan voi hankkia ulkomaisia tuotteita edes niitä halu-tessaan, sillä heidän asuinvaltionsa lainsäädännön soveltaminen muuttaa hankitut vakuutuskirjat aina enemmän tai vähemmän kyseisen lainsäädännön mukaisiksi sopimuksiksi. Vaikka he vielä tästä huolimatta yrittäisivät hankkia ulkomaisia vakuutus-tuotteita, he havaitsisivat, että ulkomaiset vakuutuksenantajat epäröivät suuresti myöntää tällaista vakuutusturvaa.

4.2.4.2 Kuten edellä todettiin, tällainen epäröinti voitaisiin todennäköisesti välttää muuttamalla kansainvälisen vakuutusso-

⁽³³⁾ Ks. alaviite 20.

⁽³⁴⁾ Vakuutuksenantaja voi välttää kyseisen tilanteen soveltamalla oikeuspaikkalauseketta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun asetuksen 13 artiklan 5 kohdan nojalla ja yhdistettynä sen 14 artiklaan (toisin sanoen sen 5 kohtaan), jossa myönnetään yksinomainen toimivalta vakuutuksenantajan sijoittautumisjäsenvaltion tuomiois-tuimille. Yleisesti ottaen vakuutuksenantajan näkymät ovat huomattavasti lupaavammatt, kun kyse on suurten riskien vakuuttamisesta.

⁽³⁵⁾ Ks. kohta 4.2.4.

⁽³⁶⁾ Ks. kohta 4.2.3.

pinusoikeuden sääntöjä⁽³⁶⁾. Mikäli näin tehtäisiin, vakuutuksenantajan epäröinti tarjota vakuutusturvaa korvau-tuisi vakuutuksenottajan yhtä voimakkaalla epäröinnillä hankkia ulkomainen vakuutusturva. Vakuutusalan sisämarkki-noiden ei siis voida odottaa muodostuvan tältä pohjalta.

4.2.4.3 On otettava esille vielä eräs toinen seikka. Vakuutuk-senottajalla on liikkumisvapaus sisämarkkinoilla (ks. erityisesti EY:n perustamissopimuksen 18 artikla). Vakinaisen asuinpaikan muuttumisella voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia vakuu-tuksenottajan vakuutustilanteeseen. Ensinnäkin vakuutuksenot-tajan uutena asuinpaikkana olevan jäsenvaltion tuomioistuimet voivat soveltaa uusia kansainvälisesti pakottavia sääntöjä, joilla on vaikutuksia edellisessä asuinpaikassa hankittuun vakuutuk-seen. Toiseksi pakollisia vakuutuksia koskevat säädökset voivat edellyttää vakuutuksenottajan edellisessä asuinpaikassa hankki-maan vakuutukseen nähden erilaista vakuutusturvaa. Kolman-neksi vakuutuksenottaja voi haluta sijoittaa riskit eri jäsenval-tioihin siten, että ne katetaan yhdellä ainoalla vakuutuksella.

4.2.4.4 Nykyisessä oikeudellisessa tilanteessa tällaiset eu-rooppalaiset vakuutukset eivät ole kaikilta osin mahdollisia. Sen sijaan on solmittu niin kutsuttuja sateenvarjosopimuksia, joita on käytännössä yhtä monta kuin asianomaisia jäsenvaltioita. Elämänsä aikana eri puolilla EU:ta asuvilta ja työskenteleviltä liikkuvilta vakuutuksenottajilta⁽³⁷⁾ puuttuu kuitenkin mahdolli-suus hankkia siirrettävä vakuutus.

4.2.5 Vakuutusedustajien näkökulma

4.2.5.1 Edustajilla on merkittävä asema vakuutus-sopimusten jakelijoina. Edustajilla on tärkeä tehtävä vakuutusalan sisämark-kinoiden luomisessa. Tämä koskee erityisesti vakuutuksenvälit-täjiä. Käyttäessään vapauttaan tarjota palveluita, joka taataan EY:n perustamissopimuksen 49 ja 55 artiklassa ja joka on pantu täytäntöön vakuutusedustajia koskevalla direktiivillä⁽³⁸⁾, edustajat edistävät merkittävästi vakuutusalan sisämarkkinoiden syntymistä ja niiden toimintaa. Erityisesti massariskejä koske-vien vakuutusten alalla on todennäköisempää, että vakuutuk-senvälittäjä pyrkii sijoittamaan riskin ulkomaisille vakuutus-markkinoille kuin että kuluttaja tekisi sen itse.

4.2.5.2 Ulkomaisia vakuutusmarkkinoita ja sen tuotteita koskevilla tiedoilla ei kuitenkaan ole suurta merkitystä, mikäli vakuutuksenvälittäjä ei tunne paikallista lainsäädäntöä. Koska ulkomaisilla vakuutusmarkkinoilla olevat tuotteet suunnitellaan ottaan huomioon paikallinen lainsäädäntö, vakuutuksenvälittäjä ei voi olettaa, että vakuutuksen sisältö ja hinta pysyvät samoina

⁽³⁷⁾ **Basedow**, *Die Gesetzgebung zum Versicherungsvertrag zwischen euro-päischer Integration und Verbraucherpolitik*, teoksessa **Reichert-Facilides, Schnyder** (toim.), *Versicherungsrecht in Europa – Kemperspek-tiven am Ende des 20. Jahrhunderts*, ZSR 2000 (Beiheft 34), s. 13–30 (s. 20).

⁽³⁸⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/92/EY, annettu 9 päivänä joulukuuta 2002, vakuutusedustuksesta, EYVL L 9 2003, s. 3.

(ulkomaisen) asiakkaansa lainsäädäntöympäristössä. Vakuutus-senvälittäjät eivät näin ollen voi vaivattomasti hyödyntää ulko-maisia vakuutusmarkkinoita tarjoamalla niillä massariskejä koskevia vakuutuksia, vaan heidän on neuvoteltava sopimuk-sista yksitellen. Todennäköisesti tästä koituu liiallisia liiketoi-mintakustannuksia, mikä näin ollen estää vakuutusalan sisä-markkinoiden toiminnan.

4.2.6 Haaraliikkeiden kautta myytäviin vakuutuksiin liittyvä vastaavanlaisia huolenaiheita

4.2.6.1 On usein todettu, että ominaispiirteidensä johdosta vakuutukset edellyttävät tiettyä maantieteellistä läheisyyttä vakuutusenantajan ja asiakkaan välillä. Kyseinen huomio voi selittää sen, että myös tulevaisuudessa rajatylittävää kauppaa käydään vakuutusallalla vähemmän kuin muilla toimialoilla (esimerkiksi kirjamyynti Internetin välityksellä). Asiakassuh-teiden hoitoon liittyvistä syistä vakuutusenantajat saattavat katsoa paremmaksi toimia muissa jäsenvaltioissa haaraliik-keiden tai tytäryhtiöiden välityksellä.

4.2.6.2 Tämän näkemyksen edustajat eivät periaatteessa vastusta vakuutusosimusoikeuden yhdenmukaistamista, vaan pyrkivät ennemminkin tuomaan esille, että vaikutus rajoittuisi tiettyyn osaan vakuutusosimuksia, joita tosiasiallisesti kaup-taan rajojen yli, tai asiakkaisiin, jotka liikkuvat ja muuttavat asuinpaikkaansa jäsenvaltiosta toiseen.

4.2.6.3 Todellinen vaikutus on kuitenkin tätä huomatta-vampi. Jos vakuutusosimuksia myydään muissa jäsenvaltioissa haaraliikkeiden tai jopa tytäryhtiöiden välityksellä, esiin nousevat samat asiakkaita, edustajia ja vakuutusenantajia koskevat ongelmat. Vakuutusenantajien on sopeutettava tuot-teensa paikallisiin olosuhteisiin, myös kyseisten markkinoiden lainsäädäntöympäristöön. Tämän seurauksena niiden on muokattava tuotteitaan. Siksi yhdessä jäsenvaltiossa laadittua vakuutusta ei voida myydä toisessa jäsenvaltiossa haaraliikkeen välityksellä ilman siihen tehtäviä huomattavia muutoksia erilaisen (lainsäädännöllisen) ympäristön johdosta. Edustajien ja asiakkaiden ongelmana on yksinkertaisesti se, että he eivät löydä ulkomaisia vakuutusosimusoikeuksia omilta markkinoiltaan.

4.2.6.4 Vakuutusosimusoikeuden yhdenmukaistaminen vähentäisi merkittävästi tuotesuunnittelukustannuksia sisämarkkinoilla. Toiseen jäsenvaltioon sijoittautuvat vakuutusenantajat voisivat esimerkiksi rajoittaa asiakasneuvontaan asiamiestensä välityksellä tai riita-asioiden ratkaisuun toimivaltaisten alueel-listen toimistojensa välityksellä. Siinäkin tapauksessa, että vakuutusyritysryhmät toimisivat tytäryhtiöiden välityksellä, ne voisivat jakaa tuotteiden suunnittelutyön ja -kustannukset.

4.2.6.5 Tämän tuloksena asiakkaat voisivat hyödyntää tehokkaasti sisämarkkinoita. Yhdenmukaistettuun vakuutusosimusoikeuteen perustuvilla sisämarkkinoilla vakuutusalan inno-vaatiot voisivat siirtyä rajojen yli entistä helpommin. Euroop-palaiset kuluttajat voisivat hankkia ulkomailla suunniteltuja vakuutusosimusoikeuksia.

4.3 Vakuutusosimusoikeuden yhdenmukaistaminen ja EU:n laajentuminen

4.3.1 Toukokuun 1. päivänä 2004 EU:hun liittyi kymmenen uutta jäsenvaltiota, joista kahdeksan on siirtymävaiheen maita. Niiden vakuutuslainsäädäntö oli saatettava yhteisön säännösten mukaiseksi ennakkoehtona unioniin liittymiselle⁽³⁹⁾. Nykyai-kainen vakuutusosimusoikeuden lainsäädäntö on välttämätön ennako-edellytys vakuutusmarkkinoiden toiminnalle kyseisissä valtioissa. Vaikkakin osa uusista jäsenvaltioista on jo hyväk-syntyä nykyajan lainsäädännön alalle, toisilla tämä on vielä tekemättä.

4.3.2 Vakuutusosimusoikeuden yhdenmukaistaminen näyt-täisi näin ollen ajavan vakuutusalan laajentuneiden sisämarkki-noiden etua tukemalla uusia jäsenvaltioita lainsäädäntöjensä nykyaikaistamisessa ja estämällä uudet eroavuudet kansallisten järjestelmien välillä. Olisi hyödyllistä, jos Euroopan komissio voisi ilmoittaa kyseisille valtioille mahdollisimman pian, milloin se aikoo yhdenmukaistaa vakuutusosimusoikeutta.

5 Komission ehdotus direktiiviksi vuodelta 1979

5.1 Kuten edellä todettiin, komissio esitti vuonna 1979 ensimmäisen ehdotuksen direktiiviksi vakuutusosimuksia koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta⁽⁴⁰⁾. Kyseistä ehdotusta laadittaessa tukeu-duttiin palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien rajoitusten poistamista käsitelleeseen yleiseen ohjelmaan, jossa ensivakuu-tusten osalta määrättiin vakuutusosimuksia säätelevien lainsäädännöllisten ja hallinnollisten tekstien yhdenmukaistamisesta siltä osin kuin kyseisten tekstien eroavuudet aiheuttavat vahinkoa vakuutetuille ja kolmansille osapuolille⁽⁴¹⁾.

5.2 Kyseisessä ehdotuksessa pidettiin riittämättömänä tuol-loisten vakuutusdirektiivien avulla aikaansaatuja yhteensovitta-mista sekä sitä, että perustamissopimuksessa kiellettiin palve-luiden tarjoamiseen liittyvä kaikenlainen syrjivä kohtelu sillä perusteella, että yritys ei ole sijoittautunut siihen jäsenvaltioon, jossa palvelu tarjotaan.

⁽³⁹⁾ Ks. Heiss, *Expanding the Insurance Acquis to Accession Candidates: From the Europe Agreements to Full Membership*, teoksessa Heiss (toim.), *An Internal Insurance Market in an Enlarged European Union*, Karlsruhe 2002, s. 11–22.

⁽⁴⁰⁾ Asiakirja COM(1979) 355 final, 10. heinäkuuta 1979 (EYVL C 190/2, 28.7.1979).

⁽⁴¹⁾ EYVL 15.1.1962, kohta V, C, a.

5.2.1 Ehdotuksessa todettiin, että olisi asianmukaista yhdenmukaistaa säännöstö tiettyjen sellaisten yleisluonteisten kysymysten osalta, jotka liittyvät erityisesti vakuutusmaksusta riippuvaan vakuutusturvaan, sopimuksen voimassaoloaikaan sekä sellaisten vakuutettujen asemaan, jotka eivät ole vakuutusnottajia, kuten myös niiden seikkojen osalta, jotka koskevat yhtäältä vakuutusnottajan vahingonvaaran tai vahinkotapahtuman ilmoittamiseen liittyvien menettelytapojen seurauksia sopimuksen solmimishetkellä ja sen voimassaoloaikana sekä toisaalta hänen toimintaansa vahinkotapahtuman yhteydessä vaadittavien toimenpiteiden osalta.

5.2.2 Lisäksi kyseisessä ehdotuksessa katsottiin, että direktiivissä säädettyjen kysymysten osalta jäsenvaltioita ei voida valtuuttaa tekemään erilaisia ratkaisuja paitsi silloin, kun tästä on nimenomaan säädetty direktiivissä. Muutoin kyseenalaistettiin direktiivin tavoitteet. Kyse oli näin merkittävästä askeleesta kyseisen alan yhdenmukaistamiseksi kokonaan ⁽⁴²⁾.

5.3 ETSK hyväksyi yksimielisesti kyseistä ehdotusta käsittelevän lausuntonsa ⁽⁴³⁾, jonka pääkohdat ovat seuraavat:

- a) Komissio rajoitti yhteensovittamisen koskemaan eräitä keskeisinä pidettyjä seikkoja, mutta myöhemmin myös muut aihealueet tulisi yhdenmukaistaa.
- b) Komitea pahoitteli sitä, että ehdotuksessa ei tehty eroa yhtäältä massariskien ja toisaalta kaupallisten ja teollisten riskien välillä.
- c) Komitea ehdotti, että direktiivin soveltamisalueen ulkopuolelle jätettäisiin myös sairausvakuutus.

⁽⁴²⁾ Ehdotetun direktiivin artikloista käy ilmi, että yhdenmukaistamisen kohteena olisivat seuraavat seikat:

- a) vakuutuskirjan muodollinen rakenne
- b) oikeus takuuilmoitukseen sopimusta solmittaessa sekä sitä koskevat muodolliset vähimmäisvaatimukset
- c) sopimuskielet
- d) säännöt, jotka koskevat vakuutusnottajan sopimusta tehdessä antamia ilmoituksia, jotka voivat vaikuttaa vahingonvaaranarviointiin ja hyväksymiseen, sekä seuraukset niiden puuttumisesta tai niitä koskevista tahallista virheistä
- e) säännöt, jotka liittyvät vakuutetun sopimuksen voimassaoloaikana antamiin sellaisiin seikkoihin tai olosuhteisiin, jotka vaikuttavat vahingonvaaranarviointiin, jotka voivat lisätä vahingonvaaraa, sekä seuraukset kyseisen velvollisuuden noudattamatta jättämisestä
- f) edellä mainittujen velvollisuuksien noudattamatta jättäminen liittyvää todistustaakkaa koskevat säännöt
- g) vakuutusmaksua koskevat säännöt vahingonvaaran vähentyessä
- h) vakuutusmaksun kokonaan tai osittain maksamatta jättämisestä vakuutuksen voimassaoloaikana aiheutuvat seuraukset
- i) vakuutusnottajan velvollisuudet vahinkotapahtuman sattuessa
- j) vakuutusmaksun purkamista koskevat säännöt
- k) osapuolten mahdollisuudet poiketa direktiivin säännöksistä siltä osin kuin tämä olisi edullista vakuutusnottajalle, vakuutetulle tai vahingon kolmannelle osapuolelle.

Ehdotetun direktiivin säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin vahinkovakuutusalan ensivakuutuksiin lukuun ottamatta seuraavia aloja:

- a) raidekulkuneuvot
- b) ilma-alukset
- c) meri-, sisävesi- ja jokialukset
- d) tavarakuljetukset
- e) ilma-, meri-, sisävesi- ja jokialuksiin liittyvä korvausvastuu
- f) luotot ja vakuudet, ottaen huomioon kyseisten vakuutusalojen erityispiirteet.

⁽⁴³⁾ Esittelijä oli Jacques De Bruyn (EYVL C 146, 16.6.1980).

d) Komitea pahoitteli sitä, että direktiivi ei kattanut tiettyyn jäsenvaltioon sijoittautuneiden vakuutuksenantajien tekemiä sopimuksia, jotka koskevat yhteisön ulkopuolisessa valtiossa sijaitsevia riskejä, kuten ei myöskään yhteisön alueen ulkopuolella asuvien vakuutusnottajien ottamia vakuutusmaksuja.

e) Vakuutusnottajien — joko luonnollisten henkilöiden tai pk-yritysten — suojelemiseksi asianmukaisella tavalla komitea kehotti laatimaan erityisesti seuraavia seikkoja koskevat säännöt:

1- harkinta-aika ja peruuttamisoikeus

2- kohtuuttomat sopimusehdot

3- poikkeustapauksien ja määräaikaisten selkeä ilmoittaminen

4- sopimuksen tekoa edeltävät asianmukaiset tiedot.

f) Komitea kehotti käsittelemään vahinkotapausten kolmansien osapuolten muutoksenhakuoikeuteen liittyvää aihetta tilapäisessä direktiivissä tai yhteensovittamisen seuraavan vaiheen yhteydessä.

5.4 Lisäksi ETSK tarkasteli yksityiskohtaisesti kutakin ehdotettua artiklaa ja esitti useita kriittisiä kommentteja, jotka on vielä nykyäänkin syytä ottaa huomioon mitä tahansa alaan liittyvää uutta aloitetta valmisteltaessa.

5.5 Myös Euroopan parlamentti esitti näkemyksensä edellä mainitusta ehdotuksesta ⁽⁴⁴⁾. Se totesi erityisesti, että yhdenmukaistaminen on tae vakuutusnottajille annettavasta samantasoisesta suojasta riippumatta siitä, mikä laki valitaan sovellettavaksi.

5.5.1 Lisäksi EP teki useita muutosehdotuksia, jotka koskivat muun muassa direktiivin soveltamisalaa (poikkeustapausten poistaminen), vakuutusmaksun keskeisiä elementtejä, sekä alkuperäisiä olosuhteita että sopimuksen voimassaolon aikana tapahtuvia muutoksia koskevan vakuutusnottajan ilmoitusvelvollisuutta ja sen seurauksia sopimuksen voimassapysymiseen, vakuutusnottajan hankkimia todisteita vahinkotapahtuman sattuessa sekä sopimuksen purkamiseen liittyviä ehtoja.

5.5.2 EP:n huomioista käy hyvin selvästi esille, että sen tavoitteena — kuten se selkeästi toteaa — on oikeudenmukainen tasapaino vakuutusnottajan ja vakuutetun intressien välillä.

⁽⁴⁴⁾ EYVL C 265, 13.10.1980.

5.6 Näiden huomioden jälkeen komissio laati ehdotuksestaan uuden muutetun version ⁽⁴⁵⁾, jossa se muun muassa huomioi monet sekä ETSK:n että EP:n tekemät esitykset ja ehdotukset ja jossa se ensimmäistä kertaa kiinnittää huomiota siihen, että vakuutus sopimuksia koskevien säännösten yhteensovittaminen helpottaisi tiettyyn jäsenvaltioon sijoittautuneiden vakuutusalan tarjoamista jossakin toisessa jäsenvaltiossa. Tämä oli ensimmäinen maininta pyrkimyksestä luoda rahoituspalvelualan sisämarkkinat ⁽⁴⁶⁾.

5.6.1 Kyseisessä komission ehdotuksessa asetettiin direktiivin voimaantulopäivämääräksi 1. heinäkuuta 1983. Jäsenvaltioiden poliittisen tahdon puutteen vuoksi ehdotusta ei kuitenkaan lopulta hyväksytty.

5.7 Miten ajankohtainen on komission vuosina 1979 ja 1980 esittämä ehdotus?

5.7.1 Kyselylomakkeen pohjalta annetut vastaukset sekä 16. huhtikuuta 2004 järjestetty julkinen kuulemistilaisuus toivat ilmi laajalle levinneen yhteisymmärryksen siitä, että kyseistä ehdotusta — siitä huolimatta, että se on yli 20 vuotta vanha — on edelleen pidettävä validina panoksena sekä hyvänä lähtökohdalla tehtävää uutta aloitetta ajatellen.

5.7.2 Samalla kuitenkin tähdennettiin sitä, että vakuutusalan yhdenmukaistamisen nykyinen tarve menee huomattavasti vuoden 1980 ehdotusta pidemmälle ja että ehdotettavien sääntöjen on perustuttava keskusteluun, jota käydään seikkaperäisen oikeusvertailututkimuksen pohjalta.

6 Yhdenmukaistamistavat

6.1 Parhaimpien ratkaisujen löytäminen oikeusvertailumenetelmän avulla

6.1.1 Ennen kuin Euroopan vakuutus sopimus oikeutta ryhdytään yhdenmukaistamaan, on tehtävä valmistelevia oikeusvertailuja. Näitä vertailuja tehdään parhaillaan akateemisella tasolla. Yleisen sopimus oikeuden alalla on jo saatu päätöksen vertailututkimus, jossa esitetään Euroopan sopimus oikeuden periaatteet. Vakuutus sopimus oikeuden alalla on julkaistu ja tullaan vielä julkaisemaan suuri määrä oikeusvertailututkimusten tuloksia ⁽⁴⁷⁾. Edesmennyt professori **Reichert-Facilides** perusti vuonna 1999 projektiryhmän *Restatement of European Insurance Contract Law*. Kyseisen ryhmän jäsenet ovat vakuutus oikeuden asiantuntijoita ja edustavat erilaisia oikeusjärjestelmiä (EU:ssa ja sen ulkopuolella).

⁽⁴⁵⁾ COM(1980) 854 final, 15.12.1980 (EYVL C 355, 31.12.1980).

⁽⁴⁶⁾ Komission uudessa ehdotuksessa esitettiin erityisesti seuraavia:

- (a) Sairausvakuutus jätetään direktiivin ulkopuolelle, kuten ETSK oli ehdottanut.
- (b) Sopimuksen purkamiseen liittyviä yksityiskohtia tarkennetaan. Muutettujen sopimusten voimassaolon jatkamistapidetään parempana kuin niiden yksinkertaista peruuttamista.
- (c) Todistustaakkaa koskevat säännökset tulee muotoilla paremmin.

⁽⁴⁷⁾ Ks. **Basedow, Fock** (toim.), *Europäisches Versicherungsvertragsrecht*, Tübingen, osat I ja II 2002, osa III 2003; **Reichert-Facilides** (toim.), *Insurance Contracts*, teoksessa *International Encyclopedia of Comparative Law* (valmistella).

6.1.2 Jotta "paras ratkaisu" löydetään vakuutus sopimus oikeutta varten, lähestymistapa voi olla seuraavanlainen: Ensinnäkin on otettava asianmukaisella tavalla huomioon kaikkien vakuutus sopimus lakien keskeinen tavoite, joka on nimenomaan tarjota vakuutusalan tehokasta riskinkantokykyä tukevat lainsäädäntö puitteet ja näin ollen varmistaa varsinaisen vakuutus toiminnan asianmukainen toiminta. Toiseksi on olennaista, että osapuolten vastakkaiset intressit saatetaan huolellisesti tasapainoon. Tässä yhteydessä on syytä ottaa asianmukaisella tavalla huomioon nykyinen suuntaus myöntää suhteellisen korkea suojelun taso vakuutusalan toimittajalle.

6.1.3 Edellä mainittujen huomioden perusteella vakuutusalan sisämarkkinoiden edistämistoimissa tulisi keskittyä pakollisiin sääntöihin. Kyseiset säännöt tarjoavat välttämättömät puitteet osapuolten oikeudelle solmia vapaasti sopimuksia, ja samalla ne muodostavat esteen vakuutusalan sisämarkkinoille niin kauan kuin kyseisiä sääntöjä ei ole yhdenmukaistettu. Näin ollen sääntelyn tarve vakuutusalan yhdenmukaistamista koskevien vaatimusten kanssa.

6.2 Yhdenmukaistamistoimenpiteiden on tarjottava vakuutusalan korkealla suojen taso

6.2.1 Vakuutus sopimus lakien tavoitteena on ainakin niiden osittain pakollisten säännösten osalta suojella heikompi osapuolta, ja toiminnallisesti niitä voidaan kutsua kuluttajalaeiksi. Perinteisesti vakuutusalan suojaa on kuitenkin yleistä kuluttajaoikeutta laajempi: yksityisasiakkaiden tavoin myös pienyrityksiä suojellaan vakuutusalan ottamisen yhteydessä.

6.2.2 Kun Euroopan kuluttajaoikeus yhdenmukaistetaan, EY:n on myönnettävä kuluttajille korkea suojen taso (ks. EY:n perustamissopimuksen 95 artiklan 3 kohta). Vastaavaa käsitettä sovelletaan myös muihin EY:n perustamissopimuksen artikloihin perustuviin säädöksiin (vakuutus oikeuden alalla yleisellä tasolla EY:n perustamissopimuksen 47 artiklan 2 kohta yhdistettynä 55 artiklaan). Tämän tuloksena vakuutus sopimus oikeuden yhdenmukaistaminen tarjoaisi vakuutusalan korkean suojen tason.

6.3 Vähimmäistason yhdenmukaistaminen vai täydellinen yhdenmukaistaminen?

6.3.1 Tarkasteltaessa vakuutusalan sisämarkkinoiden nykyisiä ongelmia tulee selvästi esille tarve yhdenmukaistaa vakuutus sopimus oikeus kokonaisuudessaan. Vähimmäistason yhdenmukaistaminen mahdollistaisi sen, että jäsenvaltiot voisivat soveltaa korkeampaa suojen tasoa, kuten yhteisön oikeudessa säädetään, luoden näin uusia esteitä vakuutusalan sisämarkkinoille.

6.3.2 Vähimmäisvaatimukset eivät estäisi sisämarkkinoiden toimintaa, mikäli voimassaoleva kansainvälisen yksityisoikeuden järjestelmä korvattaisiin säännöillä, joiden pohjalta sovellettaisiin vakuutetun asuinvaltion lainsäädäntöä. Tällä tavoin kaikki vakuutuksenantajat laatisivat tuotteensa kansallisen lainsäädännön mukaisesti (tarjoten ainakin eurooppalaista vähimmäistasoa vastaavan suojan) ja voisivat myydä ne "alkuperämaan" oikeutta soveltaen kaikissa muissa jäsenvaltioissa. Vakuutuksenottajalla olisi varmuus vähimmäissuojasta siitä huolimatta, että vakuutuksenottajaan sovellettaisiin ulkomaista lainsäädäntöä.

6.3.3 Tämänkaltainen muutos kansainvälisen yksityisoikeuden järjestelmässä ei kuitenkaan ole todennäköinen eikä toivottava. Ensinnäkin kyseisenlainen muutos jättäisi vakuutuspalveluiden kuluttajat ilman kuluttajansuojaa, josta on säädetty Rooman yleissopimuksen 5 artiklassa. Kyseinen artikla suojaa "passiivista" kuluttajaa myös niillä aloilla, joilla kuluttajaa koskeva aineellinen oikeus on yhdenmukaistettu. Toiseksi tuomioistuimet panisivat täytäntöön vakuutuksenottajan asuinvaltion lainsäädäntöön sisältyvät pakolliset säännökset, ja näin esteet sisämarkkinoiden toiminnalle säilyisivät. Kolmanneksi on syytä mainita, että tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan asetuksen nojalla vakuutuksenantaja voi haastaa vakuutuksenottajan oikeuteen ainoastaan tämän asuinvaltion tuomioistuimissa (ks. 12 artiklan 1 kohta, jossa on vain muutamia poikkeuksia), ja 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti vakuutuksenottaja valitsee hyvin todennäköisesti saman foorumin omia oikeustoimiaan varten.

6.3.4 Näin ollen kansainvälisen yksityisoikeuden järjestelmän muuttaminen loisi tilanteen, jossa toimivaltaisten tuomioistuinten täytyisi yleensä soveltaa ulkomaista lainsäädäntöä. Tämän tuloksena vakuutuksia koskevat riita-asiat tulisivat entistä monimutkaisemmiksi ja kalliimmiksi siinäkin tapauksessa, että varsinainen vakuutusosoikeus yhdenmukaistettaisiin. Kyseinen lähestymistapa ei siis ole suositeltava. Kansainvälisen yksityisoikeuden järjestelmän on periaatteessa säilyttävä nykyisellään, ja vakuutusosopimusosoikeus on puolestaan yhdenmukaistettava kokonaisuudessaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö nykyistä kansainvälisen yksityisoikeuden järjestelmää voitaisi parantaa. Esimerkiksi niin kauan kuin vakuutusosopimusosoikeutta ei ole yhdenmukaistettu, unionin alueella liikkuvalla kansalaiselle voitaisiin antaa mahdollisuus tehdä valinta asuinvaltionsa ja kansallisuuttaan vastaavan valtion lainsäädännön välillä.

6.4 Edellyttävätkö vakuutusalan sisämarkkinat yleisen sopimusosokeuden yhdenmukaistamista?

6.4.1 Vakuutusosopimusosoikeus on liitetty järjestelmällisesti yleisen sopimusosokeuden piiriin. Tämä seikka nostaa esille kysymyksen siitä, voidaanko vakuutusosopimusosokeuden yhdenmukaistamisen tavoitteet saavuttaa vasta, kun koko sopimusosokeus on yhdenmukaistettu (tai ainakin sen yleinen osa), vai onko se mahdollista tästä riippumatta. Vaikuttaa siltä, että viimeksi mainittu vaihtoehto on oikea.

6.4.2 Kuten edellä todettiin, juuri pakolliset säännökset muodostavat esteen vakuutusalan sisämarkkinoille, minkä johdosta ne on yhdenmukaistettava. Yleinen sopimusosokeus ei ole perusolemuskeltaan pakottavaa, vaikka se sisältääkin eräitä pakottavia sääntöjä. Nämäkään säännökset eivät vaikuta siinä määrin erilaisilta jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen välillä, että niiden yhdenmukaistamatta jättäminen häiritseisi vakuutusalan sisämarkkinoiden toimintaa sen lisäksi, että niillä ei ole merkittävää vaikutusta vakuutusosokeisiin sinällään.

6.4.3 Poikkeuksia voi olla, mutta ne voidaan selvittää vakuutusalan yhdenmukaistamisen yhteydessä. Esimerkkiä kyseisenlaisista säännöistä on itse asiassa jo käsitelty kuluttajasopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevassa direktiivissä⁽⁴⁸⁾, jota sovelletaan myös kuluttajien ottamiin vakuutuksiin⁽⁴⁹⁾. Riittäisi, että sopimusosokeutta koskevan unionin laajuisen säädöksen soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan kaikki massariskejä koskevat vakuutukset, jotta taattaisiin vakuutusalan sisämarkkinoiden toiminta.

6.4.4 Tässä yhteydessä esitetyillä toteamuksilla ei pyritä vastustamaan sopimusosokeuden yhdenmukaistamista yleisellä tasolla. Asia jätetään unionin toimielinten harkittavaksi. Tosi-asiassa yleisen sopimusosokeuden yhdenmukaistamisella helpotettaisiin vakuutusosopimusosokeuden yhdenmukaistamista. Esitetyillä väitteillä pyritään ainoastaan osoittamaan, että pelkästään vakuutusosopimusosokeuden yhdenmukaistamisella voidaan saavuttaa halutut tavoitteet.

6.5 Laaditaanko vaihtoehtoinen väline vai yhdenmukaistetaanko vakuutusosopimuksia koskevat kansalliset lainsäädännöt?

6.5.1 Kansallisten lainsäädäntöjen yhdenmukaistamisen ja vaihtoehtoisen välineen välinen ero

6.5.1.1 Euroopan sopimusosokeuden yhtenäistämistä käsiteltävässä toimintasuunnitelmassa korostetaan mahdollisuutta ottaa käyttöön vaihtoehtoinen väline sen sijaan, että kansalliset sopimusosokeudet yhdenmukaistettaisiin tai yhtenäistettäisiin. Keskeinen ero näiden vaihtoehtojen välillä liittyy siihen, että vaihtoehtoisella välineellä ei puututa kansallisiin sopimusosokeuksiin silloin, kun osapuolet päättävät käyttää tai olla käyttämättä kyseistä välinettä siitä riippuen, sisältyisikö kyseiseen välineeseen tämänkaltainen vaihtoehto. Tällä tavoin luodaan rinnakkaiset oikeusjärjestelmät (yhteisön ja jäsenvaltion oikeusjärjestelmä), ja osapuolet voivat valita kyseisten järjestelmien välillä.

⁽⁴⁸⁾ Neuvoston direktiivi 93/13/ETY, annettu 5 päivänä huhtikuuta 1993, kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista, EYVL L 95/1993, s. 29.

⁽⁴⁹⁾ Tarpeen mukaan vakuutusosopimuksiin voidaan aina liittää erillinen luettelo erityisistä kohtuuttomista ehdoista. Ks. ETSK:n omaaloitteinen lausunto aiheesta "Kuluttajat vakuutusmarkkinoilla" (CES 116/1998, 29.1.1998) sekä Montpellier'n yliopiston kuluttajaoikeuden keskuksen komission nimissä (sopimus AO-2600/93/009263) koordinoima tiettyjen vakuutusalojen kohtuuttomia ehtoja koskeva tutkimus, jonka linjausten mukaisesti komissio on esittänyt tehnyt ehdotuksen kuluttajille myönnettävistä luotoista (KOM(2002) 443 lopullinen).

6.5.1.2 Sen sijaan kansallisten sopimusoikeuksien yhdenmukaistamisella tai yhtenäistämällä luotaisiin eurooppalainen ratkaisu kansallisten sopimusoikeuksien perinteisten käsitteiden tilalle. Osapuolilla ei olisi mahdollisuutta valita kansallisen mallinsa tai yhteisön mallin välillä.

6.5.2 Kahden lähestymistavan edut ja epäkohdat

6.5.2.1 Vakuutusalan sisämarkkinoiden näkökulmasta katsottuna kummallakin vaihtoehdolla on yksi ilmeinen etunäkökohta: niillä poistetaan tosiasiallisesti vakuutusten myynnin esteet unionissa sekä mahdollistetaan vakuutuksenottajien vapaa liikkuvuus unionissa ilman että vakuutus sopimusoikeuksien eroavuuksilla olisi haittavaikutuksia vakuutuksiin. Tämän johdosta kumpi tahansa kyseisistä lähestymistavoista on nykytilannetta parempi, ja valinta niiden välillä on loppujen lopuksi ennemminkin poliittinen kuin periaatteellinen kysymys.

6.5.2.2 Kansallisten vakuutus sopimusoikeuksien yhdenmukaistaminen voi osoittautua vaihtoehdoisen välineen hyväksymistä työläämmäksi tehtäväksi. Koska se johtaisi kansallisten ”perinteiden” korvaamiseen eurooppalaisella ratkaisulla, jäsenvaltioiden oikeusalan eliitti (ammattilaiset ja yliopistoväki) saattaisi epäröidä noudattaa yhdenmukaistamista koskevaa kehotusta.

6.5.2.3 Yhtenä epäselvyytenä on kansalliseen lainsäädäntöön puuttumisen intensiteetin ja sisämarkkinoilla saatavien tulosten ilmaantumiseen kuluvan ajan välinen korrelaatio. Koska vaihtoehtoinen väline ei kumoa kansallisia lainsäädäntöjä, sitä voidaan pitää pehmeänä lähestymistapana ja siten markkinoiden kannalta helpommin hyväksyttävänä. Toisaalta on pelättävissä, että vaihtoehdoisen välineen seurauksena yhteismarkkinoiden toimijat (kuten yritykset ja vakuutusenvälittäjät) jäisivät odotuskannalle — epäröidessään liittyä kärkejoukkoon toimijat odottaisivat, että muut ottaisivat ensiaskeleet, ja yrittäisivät oppia kilpailijoiden (huonoista) kokemuksista. Vai suhtauduttaisiinko vaihtoehdoiseen välineeseen kuin ”mahdollisuuksien ikkunaan”, jonka kaikki haluavat avata ensimmäisenä esimerkiksi myymällä vakuutuksia Internetin kautta? On varmaa, että yhdenmukaistaminen toisi välittömiä tuloksia, koska kukaan toimijoista ei voisi välttyä sen täytäntöönpanolta. Toisaalta kyseinen toimi voitaisiin nähdä erittäin tai jopa liian voimakkaana.

6.5.2.4 Yksi vaihtoehdoista välinettä koskeva tekninen huolenaihe liittyy siihen, että se ei voi korvata kokonaan yhdenmukaistamista, mikä voidaan helposti osoittaa tarkastelemalla moottoriajoneuvojen vastuuvakuutuksia. Moottoriajoneuvojen vastuuvakuutuksia koskevan lainsäädännön yhdenmukaista-

minen on ensiarvoisen tärkeää unionin kansalaisten liikkuvuutta ajatellen, koska se tarjoaa välttämättömän suojan onnettomuuksien uhreille. On ilmeistä, että uhrin suojele ei voi riippua millään tavoin siitä, että osapuolet olisivat valinneet yhteisön säädöstä suosivan vakuutus sopimuksen. Vaihtoehtoinen väline ei näin ollen voisi korvata moottoriajoneuvojen vastuuvakuutuslainsäädännön yhdenmukaistamista.

6.5.2.5 Lopuksi esitetään kysymys, voidaanko vaihtoehtoisella välineellä päästä hyviin tuloksiin vakuutus oikeuden kaltaisella alalla, jolle on ominaista osapuolten välinen epätasapaino. Tekisivätkö osapuolet järkevän valinnan vai tekisivätkö vakuutusnantajat valinnan yksipuolisesti vakuutuksen yleisiin ehtoihin sisältyvien soveltamista tai soveltamatta jättämistä koskevien lausekkeiden avulla?

6.5.2.6 Ensisijaisena huolenaiheena ei ole saada selville, päästävätkö vakuutus sopimuksia koskevaan yhteisön säädöksen tavoitteeseen yhdenmukaistamalla kansalliset lainsäädännöt vai panemalla täytäntöön vaihtoehtoinen väline. Joka tapauksessa kysymys edellyttää huolellista pohdintaa.

6.6 Yleisten vakuutus ehtojen laatiminen yhteisön tasolla?

6.6.1 Lopuksi on kysyttävä, voidaanko lainsäädäntöjen yhdenmukaistaminen korvata laatimalla yleiset vakuutusehdot yhteisön tasolla. Huoli vakuutusnantajista, joiden on otettava huomioon kunkin jäsenvaltion lainsäädännöt, vähenisi varmasti (ellei jopa häviäisi tyystin), jos kyseinen toimenpide suoritettaisiin yhteisesti ja unionin toimielinten tuella.

6.6.2 Tällaista lähestymistapaa ei kuitenkaan voida pitää kannatettavana. Ensinnäkin vaikka unionin alueella sovellettavissa yleisissä ehdoissa voidaan ottaa huomioon kansallisten lainsäädäntöjen eroavuudet, niissä edellytetään kuitenkin erillistä riskien laskentaa, ja ne voivat olla epäedulliset EU:n alueella liikkuvalla kansalaiselle.

6.6.3 Lisäksi kyseisen lähestymistavan seurauksena luotaisiin malleja ehdoista, joilla olisi kielteisiä vaikutuksia kilpailuun sisämarkkinoilla. On syytä muistaa, että yksi vakuutusalan sisämarkkinoiden luomisen tärkeimmistä vaiheista oli se, kun jäsenvaltioilta kumottiin oikeus valvoa järjestelmällisesti vakuutusten yleisiä ehtoja ennen kuin niitä ryhdytään soveltamaan markkinoilla⁽⁵⁰⁾. Kyseinen valvonta johtaa siihen, että vakuutus tuotteita ei ole tarjolla monipuolisesti, kuluttajilla on vähemmän valinnanvaraa ja näin ollen kilpailua on vähemmän. Vakuutusten yleisten ehtojen laatimiseen yhteisön tasolla liittyvä rakenteellisesti samankaltainen vaara.

⁽⁵⁰⁾ Ks. kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin 29 artikla ja henkivakuutusdirektiivin 34 artikla.

7 Yhdenmukaistamisen alat

7.1 Edellä jo mainittiin, että nimenomaan vakuutus sopimus-oikeuden pakolliset säännöt edellyttävät yhdenmukaistamista. Toinen kysymys koskee sitä, tuleeko yhdenmukaistaa vakuutus-sopimus-oikeuden kaikki vai ainoastaan sen tietyt alat.

7.2 Vakuutus-oikeus jaetaan usein yleiseen osaan, johon kuuluvia sääntöjä sovelletaan kaikkiin vakuutus sopimuksiin, sekä erityisvakuutusaloja koskevaan oikeuteen. On pohdittava, edellyttävätkö vakuutusalan sisämarkkinat yleisten sääntöjen, erityisaloja koskevien erityissääntöjen vai näiden molempien yhdenmukaistamista

7.3 Teoriassa molemmat ovat välttämättömiä: yleiset säännöt sekä eri vakuutusaloja koskevat erityissäännöt vaikuttavat tuotteeseen ja näin ollen estävät vakuutusalan sisämarkkinoiden toiminnan. Esimerkiksi yleiseen osaan yleensä sisällytetävät maksusitoumuksiin sovellettavat säännöt vaikuttavat riskin ja vakuutusmaksun väliseen suhteeseen samalla tavoin kuin esimerkiksi henkivakuutusalaan vaikuttavat sitä säätelevät erityissäännöt. Näin ollen yhdenmukaistamisessa ei periaatteessa tule tehdä eroa näiden kahden säännöskokonaisuuden välillä.

7.4 Yhdenmukaistaminen voidaan kuitenkin toteuttaa useissa vaiheissa. Jos näin tehdään, on laadittava lista ensisijaisista kohteista. Tässä tapauksessa olisi asianmukaista yhdenmukaistaa ensin yleinen osa. Moniin vakuutusaloihin ei sovelleta erityis- tai pakollisia sääntöjä⁽⁵⁾, vaan sen sijaan ainoastaan yleisiä sääntöjä voimassa olevien kansallisten vakuutus sopimuslainsäädäntöjen mukaisesti. Näin ollen on kiireellisempää yhdenmukaistaa vakuutus sopimus-oikeuden yleiset pakolliset säännökset. Tällaisen yhdenmukaistamisen avulla olisi mahdollista luoda välittömästi vakuutusalan sisämarkkinat kaikilla niillä aloilla, joita erityiset ja pakolliset säännökset eivät koske. Kun kyseinen vaihe on saatu päätökseen, myös henkivakuutuksen ja sairausvakuutusten kaltaiset säännellyt alat on otettava yhdenmukaistamisen piiriin.

7.5 Ensimmäisessä vaiheessa voitaisiin yhdenmukaistaa seuraaviin seikkoihin liittyvät säännöt:

- a) etenkin tiedottamiseen liittyvät sopimusta edeltävät velvollisuudet
- b) sopimuksen laatiminen
- c) vakuutuskirja, sen luonne, vaikutukset sekä muodolliset edellytykset
- d) sopimuksen voimassaolo, uusiminen ja purkaminen
- e) vakuutusedustajat
- f) riskien kasvaminen

⁽⁵⁾ Monet kansallisen vakuutus sopimus-oikeuteen sisältyvät erityisaloja koskevat säännökset eivät ole pakollisia, eivätkä ne näin ollen muodosta sinällään estettä sisämarkkinoille.

g) vakuutusmaksu

h) vakuutettavat tilanteet

i) vastuuvakuutus.

8 Päätelmät ja suositukset

8.1 Vakuutus on nykyään olennainen palvelu yhtäältä ammatinharjoittajien ja toisaalta ammatinharjoittajien ja kuluttajien välisissä kaupallisissa suhteissa.

8.2 EU:n jäsenvaltioiden kansallisissa oikeusjärjestelmissä eräiden vakuutus sopimuksen solmimista ja sen voimassaoloa yleisesti säätelevien keskeisten periaatteiden välillä on eroja.

8.3 Tämä tilanne muodostaa esteen kyseisen rahoitusvälineen rajatylittävälle markkinoinnille ja estää siten alan sisämarkkinoiden toteutumista.

8.4 Vakuutus-oikeuden niin kutsutun ”yleisen osan” pakollisten sääntöjen tietynasteisella yhdenmukaistamisella voidaan edistää merkittävästi monien sellaisten esteiden ja ongelmien poistamista, joita vakuutusyrietykset, vakuutusedustajat, vakuutetut ja vakuutusentottajat — ovatpa he sitten ammatinharjoittajia tai kuluttajia — kohtaavat suorittaessaan vakuutuksiin liittyviä rajatylittäviä toimenpiteitä.

8.5 Tähän näkemykseen yhtyvät poikkeuksetta kaikki asianosaiset, joita on konsultoitu ja kuultu.

8.6 Vaikuttaa siltä, että yhdenmukaistamisen toteuttamisessa on noudatettava asteittaista lähestymistapaa, jonka ensimmäisen vaiheen tavoitteena olisi vapaaehtoisen vakuutus sopimusmallin mahdollinen hyväksyminen niin, että kaikki sitä koskevat ehdot ja osatekijät olisivat velvoittavia.

8.7 Vakuutus sopimusmallia laadittaessa on otettava huomioon komission ehdotukset direktiiviksi vuosilta 1979 ja 1980 niiden huomioiden ja analyysien valossa, joita siitä ovat esittäneet eri osapuolet sekä kansalaisyhteiskunnan ja jäsenvaltioiden sääntelyelinten edustajat. Lisäksi on otettava huomioon alalla sittemmin tapahtunut kehitys.

8.8 Käytettävän yhteisön välineen tulee olla asetus ja sen oikeusperustan perustamissopimuksen 95 artikla.

8.9 Tässä lausunnossa esitettyjen huomioiden pohjalta ETSK kehottaa komissiota ottamaan asian uudelleen käsittelyyn sekä aloittamaan oikeusvertailua ja kansallisia käytänteitä koskevat vakuutus sopimusalan tutkimukset voidakseen vahvistaa, että vakuutus sopimus-oikeuden yhdenmukaistamiseen yhteisön tasolla johtavien toimien jatkaminen on välttämätöntä, suositeltavaa ja mahdollista.

8.10 Kyseisissä toimenpiteissä on otettava huomioon akateemisten tutkijoiden alalla jo saavuttamat tulokset.

8.11 ETSK suosittelee komissiolle, että kyseiset tutkimukset julkaistaisiin ja että niistä käytäisiin yleistä keskustelua etenkin vihreän kirjan avulla. Vihreä kirja on välttämätön perusta sellaisen yhteisön säädöksen laatimiseksi, jota voidaan pitää kaikkein tarkoituksenmukaisimpana.

8.12 ETSK on tietoinen siitä, että tätä merkittävää toimenpidettä rahoituspalveluiden sisämarkkinoiden toteuttamiseksi

voidaan edistää ainoastaan siinä tapauksessa, että jäsenvaltiot ilmaisevat selkeän poliittisen tahtonsa tukea vakuutus sopimus-oikeuden yhdenmukaistamisaloitetta.

8.13 ETSK kehottaa Euroopan parlamenttia osallistumaan tähän aloitteeseen ja asettamaan aiheen etusijalle poliittisessa ohjelmassaan ilmaisemalla uudelleen tukevana vakuutus sopimus-oikeuden yleiseen osaan sisältyvien pakollisten säännösten yhdenmukaistamista koskevaa tavoitetta.

Bryssel 15. joulukuuta 2004

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Anne-Marie SIGMUND

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Matkailu ja urheilu: Euroopan tulevat haasteet”

(2005/C 157/02)

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 29. tammikuuta 2004 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla antaa lausunnon aiheesta ”Matkailu ja urheilu: Euroopan tulevat haasteet”

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 10. marraskuuta 2004. Esittelijä oli Patrizio **Pesci**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 15. ja 16. joulukuuta 2004 pitämässään 413. täysistunnossa (joulukuun 15. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 144 ääntä puolesta, 1 vastaan, ja 2 pidättyi äänestämästä.

Tausta

Ihmiset, kaupungit ja kansakunnat kehittyvät, kun ne vaihtavat vastavuoroisesti sellaisia yhteisiä ja myönteisiä arvoja, jotka perustuvat toisten kunnioittamiseen, ja kun ne edistävät yhteistä tietoa, suvaitsevaisuutta, vastaanottavuutta ja vastavuoroista valmiutta vaihtaa kokemuksia ja tulevaisuuden suunnitelmia.

Yhä dynaamisemmassa yhteiskunnassa, jolle ovat ominaisia syväiset sosiaaliset, geopolittiset ja teknologiset muutokset ja jossa arvojen on kehityttävä vähintäänkin samanaikaisesti aineellisen kehityksen kanssa, on tärkeää hyödyntää kaikki, niin suuret kuin pienetkin tilaisuudet kyseisten arvojen vahvistamiseksi ja levittämiseksi.

Tämä tehtävä voidaan luonnollisella tavalla toteuttaa matkailun ja urheilun aloilla. Matkailua ja urheilua voi täydellä syyllä kuvata voimakkaasti vuorovaikutteisiksi taloudellisiksi, sosiaalisiksi ja kulttuurisiksi ilmiöiksi, joita yhdistävät tietyt yhteiset perusarvot, kuten älyllinen uteliaisuus, muutos- ja oppimisvalmius sekä rehti kilpailu.

Matkailu ja urheilu voivat osaltaan vaikuttaa myös Lissabonin strategian tavoitteiden toteuttamiseen. Strategian tavoitteena on luoda Euroopasta vuoteen 2010 mennessä maailman kilpailukykyisin tietoon perustuva talous. Matkailu ja urheilu vauhdittavat yhä enemmän unionin jäsenvaltioiden talouskasvua.

Tällainen vaikutus on entistä merkittävämpi Euroopan perustuslakisopimuksen hyväksymisen jälkeen, sillä siinä matkailu tunnustetaan ensimmäistä kertaa yhteisön toimivaltaan kuuluvaksi alaksi. ETSK katsoo, että kyseessä on ensimmäinen merkittävä askel kohti matkailualan eurooppalaista kehittämistä, tuki- ja koordinoitipolitiikkaa. Komitea on tyytyväinen myös siihen, että Euroopan perustuslakisopimukseen on otettu mukaan urheilua koskeva artikla.

1 Johdanto

1.1 Matkailu ja urheilu edustavat kahta alaa, jotka tulevaisuudessa vaikuttavat yhä enemmän Euroopan taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Niiden avainrooli on tunnustettu yksimielisesti koko maailmassa.